

Üniversiteli Gençlerde Madde Bağımlılığı: Ebeveyn Tutumları, Çocukluk Çağı Travmaları, Anlam Arayışı ve Eğitim Sürecinin Rolü

¹Mahsun KIZILKAYA, elyesakkaya@gmail.com, Türkiye, 0009-0002-6227-0666

Merve ALTUNBAŞ ŞAHİN, mervealtbnshn@gmail.com, Türkiye, 0009-0004-8051-5430

Bilal AKTAŞ, bilalaktas474781@gmail.com, Türkiye, 0009-0001-9034-1532

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
Geliş : 04.10.2024	Günümüzde küreselleşme ve bireyselleşmenin artması, yaşamı karmaşık hale getirmektedir. Bu karmaşıklık içinde çocukluk çağı, bireylerin gelişiminde kritik bir dönem olarak öne çıkar. Bu dönemde çocukların maddi ve manevi ihtiyaçlarının yeterince karşılanmaması ya da istismara uğramaları, yaşam boyu sürebilecek zorluklara yol açabilir. Çocuklukta kişiliğin temelleri atılır ve birey, yaşamına anlam katacak yönelimleri keşfetmeye başlar. Anlamsızlık ve amaçsızlık, bireylerin ilişkilere, zihinsel ve duygusal komplekslere, maddelere bağımlılık geliştirmelerine neden olarak yaşamlarını olumsuz etkileyebilir. Kimyasal madde bağımlılığı dünya genelinde köklü bir geçmişe sahiptir ve yasal sınırlamalara rağmen yaygınlığı giderek artmaktadır. Çocukluk dönemi, bireylerin temel değer ve inanışlarının oluştuğu önemli bir evredir; ebeveyn tutumları ve çocuk çevresi bu süreci şekillendirir. Bireylerin benlikleri bireysel ve aile içi dinamiklere bağlı olarak oluşur. Olumsuz ilişkiler ve çocukluk çağı travmaları, bireylerin benlik gelişimini olumsuz etkileyerek anlam arayışını zorlaştırır, madde bağımlılığı riskini artırabilir. Bu derleme makale, ebeveyn tutumları ve çocukluk çağı travmalarının anlam arayışı ve madde kullanımıyla ilişkisini incelemeyi amaçlamakta, madde bağımlılığı riski yüksek olan üniversite öğrencilerine odaklanmaktadır.
Kabul: 31.10.2024	
Makale türü: Derleme	
Anahtar kelimeler: ebeveyn tutumları, çocukluk çağı travması, anlam arayışı, madde bağımlılığı	
Atıf	Kızılkaya, M., Altunbaş Şahin, M. & Aktaş, B. (2024). Üniversiteli gençlerde madde bağımlılığı: ebeveyn tutumları, çocukluk çağı travmaları, anlam arayışı ve eğitim sürecinin rolü. <i>International Journal of Progressive Studies in Education</i> , 2(2), 56-69. https://doi.org/10.5281/zenodo.14251499

Substance Abuse Among University Students: The Role of Parenting Styles, Childhood Trauma, Meaning Search, and the Educational Process

Mahsun KIZILKAYA, elyesakkaya@gmail.com, Türkiye, 0009-0002-6227-0666

Merve ALTUNBAŞ ŞAHİN, mervealtbnshn@gmail.com, Türkiye, 0009-0004-8051-5430

Bilal AKTAŞ, bilalaktas474781@gmail.com, Türkiye, 0009-0001-9034-1532

ARTICLE INFO	ABSTRACT
Received: 04.10.2024	The rise of globalization and individualization in today's world has rendered life increasingly complex. Within this complexity, childhood emerges as a critical period in individual development. Inadequate fulfillment of children's material and emotional needs or exposure to abuse during this period may lead to lifelong challenges. During childhood, the foundations of personality are established, and individuals begin to explore orientations that add meaning to their lives. Meaninglessness and aimlessness can adversely affect lives by prompting individuals to develop dependencies on relationships, mental and emotional complexities, or substances. Substance dependency, particularly chemical addiction, has a long-standing presence globally, with its prevalence increasing despite legal restrictions. Childhood is a formative phase for individuals' fundamental values and beliefs, shaped significantly by parental attitudes and the surrounding environment. Self-concept is influenced by both individual and family dynamics, and negative interactions or childhood trauma can hinder self-development, complicating the search for meaning and raising the risk of substance dependency. This article examines the relationship between parental attitudes, childhood trauma, and substance use, with a focus on university students, a group with high substance dependency risk.
Accepted: 31.10.2024	
Article type: Review	
	Keywords: parental attitudes, childhood trauma, search for meaning, substance addiction

¹ Sorumlu yazar (Corresponding author)

GİRİŞ

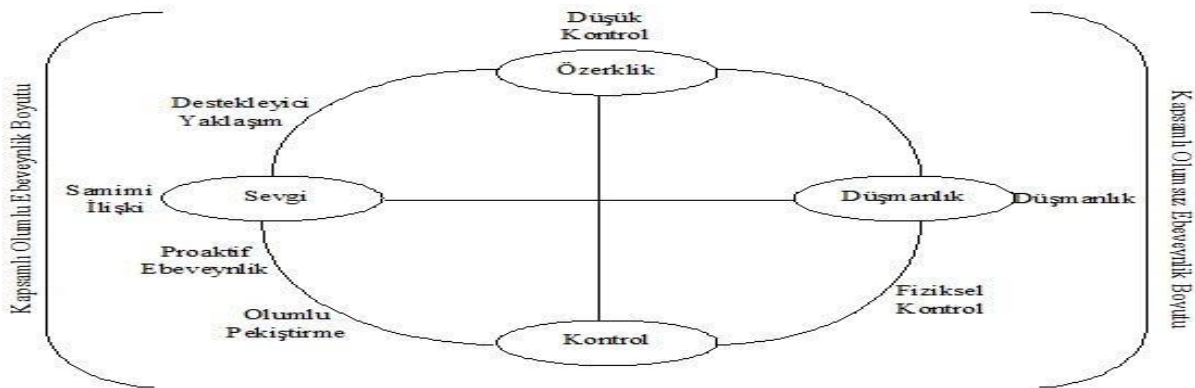
Tarihsel süreçte küreselleşme ve bireyselleşmenin giderek artması sonucu karmaşıklaşan yaşamda, bireyler için en önemli dönem olarak kabul edilen çocukluk çağı, çocuğun maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması bakımından bakıcısına muhtaç olduğu bir evredir (İrevül, 2017). Bu sorumluluğun yeterince yerine getirilmemesi veya bu muhtaçlığın istismar edilmesi, bireylerin yaşamında telafisi zor problemlere yol açmaktadır (Seyfeli ve Şener, 2022). Bu problemler yaşam boyu bireye eşlik eder. Özellikle kişiliğin oluştuğu bu dönemde bireyin yaşamın anlamını ve yönelimini keşfettiği ve bireylerin geçmiş yaşantılarının gelecek yaşantıları ile sebep-sonuç ilişkisi taşıdığı bilinmektedir (Şen, 2015). Anlamsızlık ve amaçsızlık, kişilerin anlam arayışında ve hayata tutunmalarında olumsuz bir rol oynamaktadır. Olumsuz yaşantılar ve anlamsızlık, kişilerin ilişkilere, zihinsel ve duygusal sorunlara ve kimyasal maddelere bağımlılık geliştirmesine neden olabilir. Dünyada oldukça köklü bir tarihi olan ve yaygınlığı yasal sınırlamalara rağmen her geçen gün artan kimyasal madde bağımlılığı bilimsel gündemde yerini korumaya devam etmektedir. Çocukluk çağı bireylerin temel değerlerinin ve inanışlarının oluştuğu önemli bir dönemi ifade etmektedir. Bu çağda, ebeveyn tutumları ve çocukluğun yaşandığı çevre, temel inanışların ilk formlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Bu dönemde bireylerin benlik oluşumu iki açıdan incelenebilir: Ailedeki her bir üye, hem bireysel olarak varlık göstermekte hem de diğer aile üyeleriyle etkileşim içinde bulunmaktadır. Kişiler arası (interpersonal) ilişkiler, bireyin kendisini diğerlerinden farklı ve özerk bir varlık olarak görebilme yeteneğini ifade etmektedir. Bu süreç, kişinin kendi iç dünyasında (intrapersonal), kendisiyle olan ilişkilerini deneyimlemesidir (Bowen, 1993). Kişiler arası ilişkiler ile içsel ilişkiler, bireylerin bireyselleşme ve birleşme süreçlerini şekillendirmektedir (Nazlı, 2014). Ebeveyn tutumları, bireylerin ilk yaşantılarında gereksinim duyduğu ihtiyaçların karşılanması amacı ile sergilenen her türlü kapalı ve açık etkileşimlerin genel ifadesidir (Ulutaş vd., 2016). Kişiler arası (ebeveynler de dahil olmak üzere) olumsuz ilişkilere sahip bireyin topluma uyum sağlaması, topluma uyum sağlamayan bireyin de kişiler arası olumlu ilişkiler geliştirmesi beklenmemektedir. Çocukluk çağı travmaları, bunun en yaygın sebebi olarak görülmektedir. Bu travmalar, benlik ve kişiliğin geliştiği hassas bir evrede yaşanan fiksasyonların ve karşılanmamış temel ihtiyaçların bir sonucu olabilir. Ayrıca, çocukluğun yaşandığı çevre ile olan olumsuz ilişkiler de travmalara yol açabilir. Bu olumsuz yaşantılar, bireyin ait olma, sevme ve sevilme gereksinimlerinin karşılanmaması sonucunda ortaya çıkmaktadır. Bu durumlar bireyin olumsuz davranışlar sergilemesine neden olmaktadır (Caldwell, 2006). Birleşme ve farklılaşma sürecinde yaşanan çatışmalar, bireylerde derin anlamsal boşluklar oluşturmakta ve anlam arayışına yol açmaktadır. İnsanın anlam arayışı, hayatın anlamını, amacını ve değerlerini anlama çabası olarak tanımlanabilir. İnsan için hayatın yaşanır olması, ona yüklediği anlamla yakından ilişkilidir (Çınar, 2015). Anlamsız ve amaçsız yaşam süren bireyler, bağımlılık yapıcı maddeleri bir çözüm yolu olarak görebilmektedir. Bu maddeler, yasal sınırlamalara rağmen tedavi amacı dışında kullanılan kimyasal içerikli maddelerdir. Bireylerin bu tür maddelere yönelerek sürekli kullanmaya ihtiyaç duymaları madde bağımlılığı

kavramını ortaya çıkarmaktadır (Barış, 2023). Alanda yapılan çalışmalar, konunun niteliği açısından önemli bir inceleme değeri taşımaktadır.

Bu çalışmada, bireylerin benlik oluşumunda etkili olan ebeveyn tutumları ve çocukluk çağı travmasının oluşturduğu anlam arayışı ile madde kullanımı arasındaki ilişkiye odaklanılmaktadır. Çalışmanın temel amacı, her bireyin hayatında kaçınılmaz olan anlam arayışını etkileyen faktör olarak, ebeveyn tutumları ve çocukluk çağı travmalarını ele almak ve madde bağımlılığı ile olan karmaşık ilişkisini ortaya koymaktır. Bu çalışmada, madde bağımlılığı riskinin en yüksek olduğu grup olan üniversite öğrencileriyle yapılan çalışmalardan hareketle genç yetişkin çağlara uzanan çocukluk yaşantılarının olumsuz yönleri ele alınmıştır. Ayrıca, çalışmanın sonuçları koruyucu-önleyici metotların ve rehabilitasyon-tedavi gibi müdahale yöntemlerinin önemine dikkat çekmektedir.

İLK YAŞANTILAR VE TRAVMATİK SONUÇLARI

Çocukluk çağı, doğumdan ergenliğe kadar olan dönemi ifade eder. Bu dönem kişilik oluşumunda oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Çocuk, fiziksel, duygusal ve psikolojik açıdan bakıcısına bağımlı olup, ebeveynin üstlendiği bakım rolü aile içinde önemli sorumlulukları beraberinde getirmektedir. Çocukların fiziksel, duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarının karşılanması için yapılan her türlü etkinlik ebeveyn tutumlarını şekillendirir. Fiziksel ihtiyaçların karşılanması, çocukların bedensel gelişimini, duygusal ve psikolojik ihtiyaçların karşılanması ise çocukların kişilik gelişimlerini etkiler. Bu ihtiyaçların karşılanmaması, ihmal ve istismar durumları, genellikle ebeveynin tutumlarının bir sonucu olarak ortaya çıkar (Kırık, 2014). Ebeveyn tutumları, bireylerin yaşamları boyunca karşılaştıkları ilk etkileşim kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu etkileşimler doğumdan itibaren sözel ve sözel olmayan biçimlerde başlamaktadır. Ebeveynin bebek ile ilk teması, onunla konuşması ve çevresindekilerin bebekle kurduğu iletişim bebek tarafından algılanır. Bu dönemde bebek, etkileşim kalıplarını öğrenmeye başlar (Ulutaş vd., 2016). Bu etkileşimler, birçok araştırmada incelenmiş ve bebek için yaşamsal bir öneme sahip olarak beslenme ve bakım gibi faaliyetlerden daha önemli görülmüştür (Atay, 2011). Şekil 1'de Schaefer'in ebeveynlik dairesel modeli gösterilmiştir.

Şekil 1. Schaefer'in ebeveynlik dairesel modeli (Parent ve Forehand, 2017)

Yüksek kontrol tutumunun düşmanlık tutumu ile bir arada bulunduğu ailelerde, çocuklar genellikle daha travmatik yaşantılar ve aşırı fiziksel kontrol durumunda olabilmektedir. Düşmanlık ve özerklik tutumunun bir arada olduğu ailelerde, çocukların fiziksel ve duygusal ihtiyaçları ihmal edilmektedir. Kontrollü sevgi tutumu ve düşük kontrollü sevgi tutumu ile karakterize edilen ebeveynlik yaklaşımlarının, diğer ebeveynlik biçimlerine kıyasla çocuklar için daha faydalı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca, bu ortamlarda yetişen çocuklarda travmatik deneyimler daha az görülmektedir. Ebeveynin bakımını yaptığı çocuklar için sergilediği tutumlar ile çocukluk çağı travmaları arasında güçlü bir ilişkisi olduğu kabul edilmektedir (Laçın, 2022). Çocukluk çağı travması, bireylerin çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz kaldığı durumlar sonucunda yaşadığı travmatik duygu durumunu ifade eden bir kavramdır (Kim vd., 2010). Travma, geçmişte yaşanmış bir olaydan çok daha fazlasıdır; zihinsel, bilişsel ve fiziksel düzeyde derin izler bırakır; bu izler, bireyin güncel yaşamına yansır. Geçmiş acılar, sadece bellekte değil, aynı zamanda düşünce süreçlerinde ve bedensel tepkilerde de belirgin izler bırakır ve bireyin güncel deneyimlerini karmaşık bir şekilde derinden etkiler (Vander Kolk, 2021). Araştırmacılar, çocuk travmalarının bireyler arası sorunlar ve iletişim zorlukları ile ilişkisini incelemiştirlerdir. Bu çalışmalar, çocukluk travması yaşayan bireylerin genellikle düşük kaliteli ilişkilere, yakınlık sorunlarına, ebeveynlik tutumlarındaki bozukluklara, sosyal uyum zorluklarına, bağlanma problemlerine ve aile içi çatışmalara maruz kaldıklarını ortaya koymuştur (Davis vd, 2001; Kim, Kim vd., 2010; Meyerson vd., 2002; Rumstein-McKean ve Hunsley, 2001). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) 2020 verilerine göre çocukların %25'i fiziksel, %20'si cinsel, %36'sı ise duygusal istismar sonucu travmatik yaşantıları raporlanmıştır (WHO, 2020). Genel verilerin yanında güncel TÜİK Çocuk İstatistikleri verilerine göre Türkiye'de; fiziksel istismar %26, cinsel istismar %10-%20, duygusal istismar %30-%40 oranında travmatik yaşantılar raporlanmıştır (TÜİK, 2021).

TRAVMATİK SONUÇLARIN KİŞİLİK GELİŞİMİ İLE İLİŞKİSİ

Kişilik

Kişilik, bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal özelliklerinin süreklilik gösteren yönlerini içerir. Kişilik bireyleri diğerlerinden ayıran ve doğuştan gelen özelliklerle çevresel faktörlerin etkisi ile kazanılan bir olgudur (Taymur ve Türkçapar, 2012). Bireylerin ebeveynleriyle yaşadığı ilk deneyimler, kişilik gelişiminde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Deneyimler, çocuğun özsaygısını, özgüvenini ve dünya görüşünü şekillendirmektedir. Erken çocukluk dönemindeki istismar, ihmal ve duygusal açıdan zarar verici olaylar, özellikle istismarcının bir bakıcı olması durumunda, çocukların erken bağlanmalarını olumsuz etkilemektedir. Travma yaşamış çocuklar, ortak yaşam alanlarında reddedici ve şüpheli ilişki kurma davranışlarını kişiliklerine ekleyerek gelişimini bu yönde şekillendirebilir. Travmatik yaşantılar ve ebeveyn tutumları, bireylerin madde bağımlılığı geliştirme riskini artıran önemli faktörler arasında bulunmaktadır. Özellikle çocukluk çağı travmaları (fiziksel, cinsel veya duygusal istismar, ihmal, ebeveyn kaybı), yetişkinlikte madde kullanım bozukluklarıyla güçlü bir ilişki

göstermektedir (Felitti vd., 1998). Bu ilişkisel seçimler, çocukların benlik algılarını, başkalarına olan güven duygularını ve dünya görüşlerini değiştirmektedir (Dye, 2018).

Kişilik Gelişimi

Bireylerin potansiyeli ebeveynlerden miras alınan genler tarafından belirlenirken bu potansiyellerin ne ölçüde hayata geçirileceği ebeveyn tutumları ve çevresel faktörler tarafından şekillendirilmektedir (Çamlıbel, 2012). İnsanları bilinmezlik ve belirsizlik rahatsız etmektedir. Tecrübe edilen her deneyim, kişide eski anlam bağlarına uyum sağladığı ölçüde yerleşir ve anlam kazanır (Sarigül, 2023). Bireylerin doğum sonrası, ebeveynleri ve çevresindekilerle etkileşime girerek farklılıklarını keşfetmesi, kişiler arası iletişim olarak adlandırılır. Bu etkileşimlerle paralel olarak içsel iletişim de gelişmektedir. Bireyler, ailelerinden farklılaştıkça benliklerinde farklılaşma yaşarlar. Bu süreçte, bireyin kendi bilişsel ve duygusal durum farkındalığını ve kendisi ile olan iletişimini temsil eden içsel iletişim mekanizması da gelişir. Bireyin hem kendisi ile hem de çevresi ile olan iletişimleri, kendi potansiyellerini fark etmesine ve bunu kullanmasına olanak tanır (Nazlı, 2014). Bir araştırmaya göre erken çocukluk döneminde yaşanan olumsuz deneyimler ve doyumların örüntüsüne bağlı olarak gelişen psikolojik ihtiyaçlar, bireylerin psikolojik ihtiyaçlarını şekillendirir ve kariyer seçimi gibi hayati kararlarını etkiler. Niles ve arkadaşları (2013), Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinden yararlanarak doyurulmamış ihtiyaçların, kişilerin meslek seçimlerini etkilediği öne sürmektedir. Bireyin eylemlerini düzenleme ve kararlarını belirleme sürecinde önemli yeri olan kişisel motivasyon ve içsel gelişim dürtüleri, bireyin kendini gerçekleştirme yolculuğunu şekillendirmede oldukça etkilidir. Bireyin kendi potansiyelini gerçekleştirme süreci, insanın öğrenme ve yaratıcılık eğilimlerinin bir prototipi olarak kabul edilmektedir. Bu süreç, bireyin araştırmaya, keşfetmeye ve nihayetinde öğrenmeye olan sonsuz isteğini yaşam boyu devam ettirmesini sağlar (Tekke, 2019). Bu bağlamda, bireyin içsel motivasyonu ve gelişim dürtüleri, hem kendi iç dünyasını anlamaya yönelik içsel bir boyut içerir hem de çevresiyle olan ilişkilerini geliştirmeye dönük kişiler arası bir boyut barındırır. Böylece, bireyin yaşamın anlamını sorgulama süreci hem içsel hem de dışsal etkenlerin etkileşimiyle şekillenir. Bu bağlamda kişilik özellikleri, anlamlılık ve anlam arayışı kaynağı olarak kabul edilir (Schnell ve Becker, 2006). Dobos ve arkadaşlarının (2021) Üniversite öğrencileri örneklemini ile yapmış olduğu araştırmaya göre; uyumsuz mükemmeliyetçiliğin çocukluk çağı travması, duygu düzensizliği ve akademik kaygı ile pozitif ilişkisi olduğu sonucuna varılmıştır. Bu güncel sonuçların, kişilik özelliklerinin depresyon ve kaygı üzerindeki etkisini belirlemede sosyal desteğin rolüne ilişkin çalışmaların (Lagdon vd, 2018) sonuçları ile uyumlu olduğu belirlenmiştir.

KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN ANLAM ARAYIŞINI BELİRLEYİCİ ROLÜ

Anlam; şekil veya kalıp dışında kalan öz, nesnelere ve olayların işaret ettiği şeylere karşılık olarak gelen her şey olarak tanımlanır (Frankl, 1992) Kişinin akılla aldığı kararı davranışla dışarı vurması sonucunda oluşan her türlü manadır. Yani bireyin, belli bir amaç doğrultusunda bir eylemi yönetmesini sağlayan her şeyi ifade etmektedir (Çilingir, 2003).

Anlam arayışı (antropolojiye göre insanların anlama ve anlamlandırma ihtiyacı), tıpkı eski çağlardaki atalarında olduğu gibi günümüz dünyasında da devam etmektedir. Bu özellik, insanı diğer canlılardan belirgin bir şekilde ayıran temel özelliklerinden biri olarak kabul edilir (Dökmen, 2000). İnsan hayatı, insanın hayattaki diğer unsurlarla kurduğu bağlantılar yoluyla anlamlı hale gelir (Eagleton, 2012). Bahadır'ın aktardığına göre Anlam araştırmacısı olan Markus Doll, anlam deneyimini temellendiren dört etken belirlemiştir (Bahadır, 2021): Psikolojik-içsel (özgüven, kişisel amaç vb.), toplumsal (sorumluluk, diğerkâmlık, aile ilişkileri vb.), dış edimsel (başarı, hedef, meslek, kariyer vb.), iç edimsel (inanç, kadercilik, kabullenme, felsefi sorgulama, ideolojik yönelim vb.). Modern küresel yaşamın insanlarını etkileyen anlamsızlık duygusu, bireylerin kendilerini bütüncül bir perspektiften görememelerinin kaçınılmaz bir sonucudur; bu da bireyselleşme sürecinden kaynaklanan bir durumdur. Bu bakış açısını benimseyemeyenler, gelecekteki belirsizlik karşısında kendilerini umutsuzluğa ve amaçsızlık duygusuna kapılmış halde bulabilirler (Öz, 2022). Anlamsız ve negatif yaşantılar, bireylerde depresif şikâyetlere, geleceğe dair umutsuzluğa, olumsuz benlik algısında ve alışkanlıklarında (sigara ve alkol kullanımı) artışa neden olabilir (Özen vd., 2007).

Bireylerin yeni deneyimlere en açık olduğu dönemin üniversite yılları olduğu bilinmektedir. Işık ve Üzbe (2015) tarafından yapılan araştırmada, deneyime açık bireylerin daha maceracı ve üretken olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, deneyime açık olmanın yeni fikirler geliştirme, kişisel özellikler yaratma ve önemli başarılar elde etme açısından belirleyici bir rol oynadığı görülmüştür. Ek olarak, araştırmada, deneyimler yoluyla yaşamda bir anlam bulmanın bireylerin gelişimi için temel bir unsur olduğu ifade edilmiştir.

ANLAM ARAYIŞININ MADDE BAĞIMLILIĞI İLE İLİŞKİSİ

Bağımlılık, biyolojik, psikolojik ve toplumsal yönlerde kendini gösteren nörolojik değişimlere yol açan süregelen bir hastalık olarak tanımlanmaktadır (Tokur,2019). Bir kişinin belli bir maddeye ya da davranışa yönelik bağlılığını ifade eden ve bağlı olunan unsurların yoksunluğunda hayatın olağan akışımın olumsuz anlamdaki etkilerinin devamlılığını sağlayan nöro-psikolojik bir durumdur. Son yıllarda yapılan araştırmalara göre bağımlılık üç farklı kategoriye alınmıştır; Sosyal kullanım, kötüye kullanım ve madde bağımlılığı (Koob ve Le Moal, 2006). Madde kavramı, bağımlılık perspektifinden bakıldığında, içerdiği kimyasalların tıbbi amaçların dışında kullanılmasını ifade etmektedir. Madde bağımlılığı ise; belirli doz alımlarında organizmanın sinir sisteminde olumsuz fizyolojik etkilere paralel olarak psikolojik bozukluklara yol açan ve yoksunluğunda anormal semptomları doğuran bir süreci ifade eder (Özmen ve Kubanç, 2013).

Yapılan araştırmalarda yaşamın anlamı ve madde bağımlılığı arasındaki ilişki bulguları şu şekilde özetlenmiştir: Logoterapi yönelimli bir çalışma sonucunda, terapinin başında tedaviyi bırakan 15 bağımlı ile çalışmanın başından itibaren tedaviye altı ay devam eden 10 bağımlının ontolojik temalara vermiş oldukları tepkilerin karşılaştırmasında, iki gruptan tedaviye devam eden grubun anlam ve amaç bakımından daha olumlu puanlar aldıkları gözlenmiştir (Wolf vd., 1995). Başka bir araştırmalarda,

remisyon ve madde kullanımından uzak durma süresinin artması ile yaşamın amacı arasında pozitif korelasyon değerleri tespit edilmiştir (Krenztman vd., 2015; Boeving, 2017).

2021 yılında Kocaeli Tıp Dergisinde yayınlanan araştırmaya göre Üniversite öğrencilerinin yalnızlık düzeyleri ile madde bağımlılığı arasındaki ilişki incelenmiş ve ailelerinden ayrılan bireylerin yeni çevreye uyum sağlama esnasında oldukça stresli bir dönem geçirdikleri ve sosyal desteğin de az olması ile birlikte bağımlılık yapan maddelerin deneyimlenmesini arttırdığı tespit edilmiştir (Can, vd., 2021). Ayrıca 2019 Türkiye Uyuşturucu raporuna göre katılımcıların %5,8' inin hayatlarında en az bir kere yatıştırıcı ilaç kullandığı, %3,1' inin yasa dışı madde kullandığı belirtilmektedir. Öğrencilerde bağımlılık yapan maddeleri (Esrar, Kokain, Eroin, Xanax, Bonzai) kullanma deneyimi %4,5, bu maddeleri kullanmaya devam etme oranlarının ise %1,4 olarak saptanmıştır. Benzer şekilde, bireylerin hayatı anlam ve amaçtan yoksunsa ve geleceğe dair umutları yoksa, bireyler intiharı acılarından kaçmanın bir yolu olarak düşünebilmektedirler (Sarıgül vd., 2023).

SONUÇ

Ebeveyn tutumlarının, özellikle otoriter ve düşmanlık içeren sözlü ve sözsüz davranışların, çocuklukta yaşanan travmaların temel nedenlerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Bu tür olumsuz çocukluk yaşantıları, kişilik gelişimini olumsuz yönde etkiler ve bireyin anlam arayış biçimlerini şekillendirir. Anlam ve amaç arayışındaki bu olumsuzluklar, çevresel etmenlerle birlikte bireylerin çeşitli bağımlılıklar geliştirmesiyle sonuçlanır. Bu bağımlılıklar; ilişkisel bağımlılık, nesne bağımlılığı ve madde bağımlılığı gibi çeşitli biçimlerde ortaya çıkarmaktadır. İlgili bağımlılıklar arasında yer alan madde bağımlılığı bu çağın önemli sorunları arasında yer almaktadır. Madde bağımlılığına neden olan uyuşturucu ve uyarıcı maddeler küresel ölçekte giderek artan bir problem olarak görülmektedir.

Çocukluk çağı yaşantıları, psikoloji bilimine yön veren birçok bilim insanı tarafından kişiliğin oluşumunda kritik bir dönem olarak ele alınmıştır. Bu dönemde yaşanan eksik yaşantılar, bireylerin yaşam boyu derin bir şekilde etkilendiği bir durum olarak kabul edilmektedir. Bireylerin kendilik algısı, çocukluk dönemindeki ilk iletişim ve diğer insanlarla olan farklılıkları ve benzerlikleri üzerinden kalıplaşır ve bu etkileşimler, bireylerin içsel mekanizmalarının temeli oluşturur. Kendilik bilinci, bireylerin anlam ve amaç arayışını doğrudan veya dolaylı olarak etkileyerek gelecekteki yaşamlarına şekil verir. Olumsuz çocukluk yaşantılarının yarattığı boşluklar, bireylerin bu boşlukları içsel ve çevresel yollarla kapatma çabasıdır. Sigara, alkol ve uyuşturucu maddelerinin yaygınlığı ve kolay erişilebilirliği, bireylerin bu maddeleri bir kez denemesi ile güçlü bir bağımlığa dönüştürebilmekte ve yaygınlaşma hızını arttırmaktadır. Bireyler yaşamlarındaki anlamsal boşluk ve belirsizlikleri bu maddelerle doldurarak kısa yoldan bir çözüm yolu bulmaya çalışmaktadır. Böylece, bireyler gerçek sorumluluklardan kaçma davranışının ve hayatın anlamsızlığı algısının yükünü bu maddeler aracılığıyla geçici de olsa hafifletmeye çalışırlar. Eğitim sürecinin sistematikleştiği günümüz şartlarında, eğitim kurumlarının öğrenciler üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri vardır. Örneğin, eğitim kurumları olumsuz deneyimlere sahip bireyleri bir araya getirerek onlara destekleyici bir ortam sağlamaktadır. Bu sayede

başka bireylerin benzer durumlara karşı geliştirdiği savunmaları öğrenerek hayatlarında uygulama fırsatı bulabilirler. Eğer birey, sağlıklı bir anlam ve amaç edinmiş olan diğer bireylerle karşılaşmış ise bu durum ona fayda sağlayabilir.

Günümüzde internet yoluyla bilgiye ulaşılabilirliğin artması ile bireylerin olumlu veya olumsuz etkilere sahip içeriklere erişim olanağı ve hızı artmıştır. Bu bağlamda, bireyler okul ortamında daha önceden öğrenmediği olumsuz etkilere sahip bilgiler deneyimleyebilmektedir. Bu olumsuz deneyimlerden biri de madde bağımlılığıdır. Okullarda öğrencilerin buna yönelik deneyimleri merak etmesi ile başlayan süreç bağımlı olmalarıyla sonuçlanabilmektedir. Bu durumun sonucu olarak bireylerin kendi hayatlarında almış olduğu hatalı kararlar tüm hayatlarını trajik bir şekilde etkileyebilmektedir.

Madde bağımlılığının engellenmesi için ebeveynlere, eğitimcilere ve politikacılara yönelik aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

Ebeveynlere Yönelik Öneriler:

- Ebeveynler, çocuklarıyla açık ve sağlıklı iletişim kurarak, onların duygusal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamalıdır.
- Çocukların karar verme süreçlerinde rehberlik yaparak, onlara sağlıklı seçimler yapma konusunda model olmalıdırlar.
- Aile içindeki tutarlı ve destekleyici bir ortam, çocukların bağımlılık riskine karşı dirençli olmalarına yardımcı olabilir.
- Ebeveynler, çocuklarının davranışlarını izleyerek, erken uyarı işaretlerini fark etmeli ve gerektiğinde profesyonel yardım almalıdır.

Eğiticilere Yönelik Öneriler:

- Eğitici, öğrencilerde madde kullanımı konusunda farkındalık yaratıcı programlar düzenlemeli ve öğrencileri bilinçlendirmelidir.
- Eğitimciler, öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunarak, onları bağımlılığa karşı güçlendirecek olumlu sosyal beceriler kazandırmalıdır.
- Okul ortamında güvenli ve destekleyici bir atmosfer yaratılmalı, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklarla başa çıkabilmelerine yardımcı olacak kaynaklar sağlanmalıdır.
- Eğitimciler, öğrencilerin madde bağımlılığı riski taşıyan davranışlarını erken tespit ederek, gerekli müdahaleleri zamanında yapmalıdır.

Politikacılara Yönelik Öneriler:

- Madde bağımlılığının önlenmesine yönelik toplumsal farkındalık yaratmak amacıyla kapsamlı eğitim ve kamuoyu kampanyaları düzenlenmelidir.
- Bağımlılıkla mücadele konusunda devlet tarafından desteklenen rehabilitasyon ve danışmanlık hizmetlerinin erişilebilirliği artırılmalıdır.
- Madde bağımlılığına karşı alınacak önlemler, aile destek programları, okul bazlı eğitim ve toplumsal destek ağları gibi çok yönlü bir strateji ile güçlendirilmelidir.

Politikacılar, madde bağımlılığının toplumsal etkilerini dikkate alarak, madde kullanımına karşı sıkı denetim ve düzenlemeler getirmeli, ancak aynı zamanda tedavi ve rehabilitasyon sürecine de öncelik verilmelidir.

Etik Metni

Bu makalede dergi yazım kurallarına, yayın ilkelerine, araştırma ve yayın etiği kurallarına, dergi etik kurallarına uyulmuştur. Makale ile ilgili doğabilecek her türlü ihlallerde sorumluluk yazarlara aittir.

Yazar Katkı Oranı

Yazarlar makaleye eşit katkı sağlamıştır.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makalenin bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Etik Onay

Bu araştırma etik onayı gerektirmemektedir.

KAYNAKÇA

Atay, M. (2009). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Kök Yayıncılık.

Bahadır, A. (2021). *İnsanın anlam arayışı ve din*. İnsan Yayınları.

Bariş, F. Y. (2023). *Alkol ve madde bağımlılığı ile ölüm kaygısı ve yaşamın anlamı arasındaki ilişki* (Tez no:780346) [Yüksek lisans tezi, Ege Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.

Boeving, N. G. (2017). *A luminous doom: Death anxiety along the spectrum of substance abuse and recovery*. Sofia University.

Bowen, M. (1993). *Family therapy in clinical practice*. Jason Aronson.

Caldwell, R. M., Wiebe, R. P., & Cleveland, H. H. (2006). The influence of future certainty and contextual factors on delinquent behavior and school adjustment among African American adolescents. *Journal of Youth and Adolescence, 35*, 587-598. <https://doi.org/10.1007/s10964-006-9031-z>

Can, V., Küçüköğlü, S., Özdemir, A. A., & Bulduk, M. (2021). Üniversite öğrencilerinin madde kullanım durumları ile yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Kocaeli Med J, 10*, 63-71. <https://doi.org/10.5505/ktd.2021.26032>

Çamlıbel, İ. A. (2012). Çocukların gelişim süreci ve televizyonun etkileri. Ankara, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. https://www.academia.edu/6873308/TELEV%C4%B0ZYONUN_ETK%C4%B0LER%C4%B0_UZMANLIK_TEZ%C4%B0

Çınar, A. (2015). *Varoluşçu Teolojide İnsan ve Anlam*. Sentez Yayınları.

Çilingir, L. (2003). Hayatın anlamı nedir veya iyi bir hayat nasıl olmalıdır. *Düşünen Siyaset, 18*, 1-6.

- Davis, J. L., Petretic-Jackson, P. A., & Ting, L. (2001). Intimacy dysfunction and trauma symptomatology: Long-term correlates of different types of child abuse. *Journal of Traumatic Stress*, 14, 63-79. <https://doi.org/10.1023/A:1007835531614>
- Dobos, B., Piko, B. F., & Mellor, D. (2021). What makes university students perfectionists? The role of childhood trauma, emotional dysregulation, academic anxiety, and social support. *Scandinavian journal of psychology*, 62(3), 443-447. <https://doi.org/10.1111/sjop.12718>
- Dökmen, Ü. (2006). *Yarına kim kalacak? Evrenle uyumlaşma sürecinde varolmak gelişmek uzlaşmak. Sistem yayıncılık.*
- Dye, H. (2018). The impact and long-term effects of childhood trauma. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 28(3), 381-392. <https://doi.org/10.1080/10911359.2018.1435328>
- Eagleton, T. (2012). *Hayatın Anlamı* (2. Baskı), K. Tunca (Çev.). Ayrıntı Yayınları.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., & Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258. [https://doi.org/10.1016/S0749-3797\(98\)00017-8](https://doi.org/10.1016/S0749-3797(98)00017-8)
- Frankl, V. E. (1992). *Man's Search for meaning. An introduction to logo therapy* (Fourth Edition). Beacon Press.
- Işık, Ş., & Üzbe, N. (2015). Personality traits and positive/negative affects: An analysis of meaning in life among adults. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 15(3). <https://doi.org/10.12738/estp.2015.3.2436>
- İrevül, G. (2017). Genç yetişkinlerde çocukluk çağı istismarına bağlı madde kullanımı. *Anadolu Bil Meslek Yüksekokulu Dergisi*, (46), 47-60.
- Kırık, A. M. (2014). Aile ve çocuk ilişkisinde internetin yeri: Nitel bir araştırma. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 337-347.
- Kim, K., Trickett, P. K., & Putnam, F. W. (2010). Childhood experiences of sexual abuse and later parenting practices among non-offending mothers of sexually abused and comparison girls. *Child abuse & neglect*, 34(8), 610-622. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2010.01.007>
- Koob, G., & Le Moal, M. (2006). *The neurobiology of addiction*. Elsevier.
- Krentzman, A. R., Cranford, J. A., & Robinson, E. A. (2015). Long-term increases in purpose in life are associated with remission from alcohol dependence. *Alcoholism Treatment Quarterly*, 33(3), 252-269. <https://doi.org/10.1080/07347324.2015.1050924>
- Laçın, H. (2022). *Genç yetişkinlerde ailede çocukluk çağı travması ve benlik saygısının madde bağımlılığı ile ilişkisi* (Tez no:779960) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi]. YÖK Ulusal Tez Merkezi.
- Lagdon, S., Ross, J., Robinson, M., Contractor, A. A., Charak, R., & Armour, C. (2021). Assessing the mediating role of social support in childhood maltreatment and psychopathology among college

- students in Northern Ireland. *Journal of interpersonal violence*, 36(3-4), NP2112-2136NP. <https://doi.org/10.1177/0886260518755489>
- Meyerson, L. A., Long, P. J., Miranda Jr, R., & Marx, B. P. (2002). The influence of childhood sexual abuse, physical abuse, family environment, and gender on the psychological adjustment of adolescents. *Child abuse & neglect*, 26(4), 387-405.
- Nazlı, S. (2014). *Aile danışmanlığı*. Anı Yayıncılık.
- Niles, S. G., & Harris-Bowlsbey, J. (2013). *21. yüzyılda kariyer gelişimi müdahaleleri*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- Öz, A. (2022). Benlik bilinci temelli din eğitimi. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 27(2), 35-52.
- Özen, Ş., Antar, S., & Özkan, M. (2007). Influence of childhood traumas on hopelessness, smoking and alcohol use: a study to evaluate last year university students. *Düşünen Adam Psikiyatr ve Nörolojik Bilim Dergisi*, 20, 79-87.
- Özmen, F. & Kubanç, Y. (2013). Liselerde madde bağımlılığı – mevcut durum ve önerilere ilişkin okul müdürleri ve öğretmenlerin bakış açıları. *Turkish Studies*, 8(3), 357–382. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.4470>
- Parent, J., & Forehand, R. (2017). The multidimensional assessment of parenting scale (MAPS): Development and psychometric properties. *Journal of Child and family Studies*, 26, 2136-2151. <https://doi.org/10.1007/s10826-017-0741-5>
- Rumstein-McKean, O., & Hunsley, J. (2001). Interpersonal and family functioning of female survivors of childhood sexual abuse. *Clinical psychology review*, 21(3), 471-490. [https://doi.org/10.1016/S0272-7358\(99\)00069-0](https://doi.org/10.1016/S0272-7358(99)00069-0)
- Sarıgül, A. (2023). Toksik tip sosyal değişim ve postmodernite arasında bir insan tasarımı. *Premium e-Journal of Social Sciences (PEJOSS)*, 7(35), 1438-1447. <https://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10035555>
- Sarıgül, A., Kaya, A., Aziz, I. A., Yıldırım, M., Özok, H. I., Chirico, F., & Zaffina, S. (2023). General work stress and suicide cognitions in health-care workers: mediating effect of hopelessness and job satisfaction. *Frontiers in public health*, 11, 1254331. <https://doi.org/10.3389/fpubh.2023.1254331>
- Schnell, T., & Becker, P. (2006). Personality and meaning in life. *Personality and Individual Differences*, 41(1), 117–129. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2005.11.030>
- Seyfeli, E. B., & Şener, Ö. (2022). Yetişkinlerde madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki. *Bağımlılık Dergisi*, 23(4), 473-482. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1052077>
- Şen, A. S. (2015). Ergenlerin sahip oldukları değerler ile gelecek beklentileri ve madde bağımlılığından korunma öz-yeterliği arasındaki yordayıcı ilişkiler (Master's thesis, Necmettin Erbakan University (Turkey)).

- Taymur, İ., & Türkçapar, M. H. (2012). Kişilik: tanımı, sınıflaması ve değerlendirmesi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(2), 154-177. <https://doi.org/10.5455/cap.20120410>
- Tekke, M. (2019). Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisinin en son düzeyleri: kendini gerçekleştirme ve kendini aşmışlık. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 7(4), 1704-1712. <https://doi.org/10.14689/issn.2148-2624.1.7c.4s.17m>
- Tokur, H. (2019). Bağımlılık tanısı ve ilgili kavramlar. Öztürk, M., Ögel, K., Evren, C., & Bilici, R. (Ed.). *Bağımlılık Tanı, Tedavi, Önleme* (ss.147-158). Yeşilay Yayınları.
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK]. (2021). *Çocuk İstatistikleri 2021*. https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/istatistiklerle_cocuk_2021.pdf
- Ulutaş, A., Aksoy, A. B., & Çalışkan, Z. (2016). Anne-bebek etkileşimi. *Annals of Health Sciences Research*, 5(1), 38-44.
- Van der Kolk, B. A. (2021). *Beden kayıt tutar: Travmanın iyileşmesinde beyin, zihin ve beden*. Nobel Yaşam Yayınları.
- Wolf, Y., Katz, S., & Nachson, I. (1995). Meaning of life as perceived by drug-abusing people. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 39(2), 121-137. <https://doi.org/10.1177/0306624X9503900205>
- World Health Organization. (2020). Global status report on preventing violence against children. World Health Organization. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/332394/9789240004191-eng.pdf?sequence=1>.

EXTENDED ABSTRACT

Despite all legal obstacles and social awareness on a global scale, the increasing substance addiction problem is aimed to be studied in a relational sense by examining the studies conducted on various criteria, to develop different perspectives and to be a source for new studies to be conducted. In this compilation, which focuses on incorrect parental attitudes, which are one of the most fundamental causes of addiction, and the traumas they create, by associating a broad topic with different current studies, the traumatic consequences of parental attitudes extending to the entire life are examined. While the personality development of young people is shaped under the influence of attitudes and behaviors within the family, authoritarian and hostile attitudes, the lack of necessary experiences during childhood, leading to various traumas, and traumatic childhood experiences affect the individual's choice and decision-making mechanism, and negatively affect attitudes regarding the meaning and purpose of life throughout life. This negative situation strengthens the possibility of individuals becoming substance addicts.

Individuals begin to make sense of their individuality and being different from other family members during childhood. Then, starting with family members and continuing with the environment, they grasp the characteristics and differences of other individuals through getting to know others. This process is called the differentiation process, and the health of this process is one of the basic elements that generally

affects psychological well-being. If the relationship between individuals' own characteristics and the characteristics of outside individuals is in harmony, the individualization process continues healthily. While individuals reaching a sufficient level of satisfaction during childhood positively affects their personality traits, the incomplete experiences that occur as a result of not experiencing important feelings such as interest, love, and warmth cause individuals to experience negative processes throughout their lives. In general, it is a known fact that the childhood traumas experienced by individuals continue within the nuclear family they create.

Parental attitudes, childhood experiences, and the search for meaning are important basic elements that determine the psychological health of the individual during adulthood. Authoritarian, oppressive, and indifferent parental attitudes and experiences that should have been experienced during childhood but were not experienced create traumas. These traumas affect attachment styles and prevent children from being securely attached. Various traumas experienced negatively affect the individual's future relationships emotionally and psychologically. The traumas experienced by individuals in their childhood increase the likelihood that they will potentially experience problems throughout their lives. Relational choices and experiential gaps can disrupt the process of finding meaning and purpose.

Four basic styles of searching for meaning have been identified: Psychological internal; self-confidence, personal purpose, etc. Social; responsibility, altruism, family relations, etc. External performative; success, goal, profession, etc. Internal performative; belief, ideology, fatalism, etc. These styles continue to develop throughout the life of individuals, combining with innate characteristics and environmental factors from childhood onwards. The act of finding the meaning and purpose of life is an innate ability and constitutes a fundamental element for the development of individuals. The interruption of this process creates experiential gaps and becomes a negative process that follows one after another.

These gaps are tried to be filled with substance addiction, participation in organizations that are not accepted by society, and similar pathological stories. In particular, the legality of alcohol and cigarettes are among the factors that significantly increase addiction. The ease of access to chemical substances that are abused outside of medical necessity increases the likelihood of young people trying these substances. Substances that are tried once reach a level that will negatively affect the normal flow of life in a short period of time. It has been determined that individuals who are neurophysiologically prone to addiction are more likely to become addicted. In educational environments, individuals discovering their own individuality and noticing the characteristics of other individuals causes psychological tension, and the stress burden brought by this tension, along with the fact that it is seen as a way to escape from the tension brought by taking responsibility for life, creates situations that can quickly turn into addiction in environments where it is easy to access drugs. Individuals' lack of meaning and purpose, combined with environmental factors, strengthens their tendency to turn to addictive drugs and stimulants.

Drug traps that young adults fall into in order to escape responsibilities and find temporary solutions to problems have tragic consequences both individually and socially throughout their lives. These addictions play a role in many criminal incidents and form the basis for the development of a passive

personality in terms of holding on to life. If young people can find answers to the crises they are in with positive and acceptable methods in educational environments, they can turn their negative experiences into much stronger aspects. The way to do this directly intersects with having a healthy meaning and purpose and forms the center of the decision-making mechanism in all processes. Families also have responsibilities in this regard, and carefully following the physical and behavioral changes of young people and constantly being in a constructive relationship are the most important of these.

Educational environments are an element that helps individuals gain awareness of this type of addiction, but they also have the potential for addiction to spread easily. In educational institutions, special attention should be paid to students who are likely to have a traumatic experience, considering the families of the students and the environment they live in, and this process should be approached with sensitivity. The psychological support units needed to approach these profiles carefully should be strengthened. Supporting personal development positively and providing cognitive equipment about the dangers of addictive substances will help protect individuals from this danger.

In the compilation study; Various academic search engines such as Google Scholar, PubMed, Web of Science, Yöktez and open access online forms of online libraries were analyzed. Languages other than English and Turkish were limited. Up-to-date information was emphasized. In general, studies older than 10 years were subject to restrictions. In the examined study samples, samples other than young adult university students between the ages of 18-25 were limited.